

RECENZJE

Arkadiusz Wąsiński,

Autokreacja małżonków bezdzietnych do wielowymiarowego rodzicielstwa adopcyjnego. Perspektywa pedagogiczno-antropologiczna,
Wydawnictwo UŁ, Łódź 2018, ss. 384.

Nakładem wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego ukazała się publikacja autorstwa doktora Arkadiusza Wąsińskiego pt. *Autokreacja małżonków bezdzietnych do wielowymiarowego rodzicielstwa adopcyjnego. Perspektywa pedagogiczno-antropologiczna*. Książka została opublikowana w dwóch wersjach: papierowej oraz jako e-book. Rozważania swe Autor zaprezentował w pięciu rozdziałach, poprzedzonych *Wprowadzeniem*. Konkluzje swoich rozważań prezentuje w *Zakończeniu* w postaci trzech punktów, wyprowadzonych z wcześniejszych, niezwykle wnikliwych i ciekawych dociekań. Książkę kończy opasły spis bibliograficzny oraz anglojęzyczne streszczenie.

Recenzowana publikacja skierowana jest do badaczy zajmujących się szeroko rozumianą problematyką rodzicielstwa, rodziny, autokreacji człowieka, adopcji dziecka, rodziny adopcyjnej, rodzicielstwa adopcyjnego, a nadto szczególnie autokreacji do rodzicielstwa adopcyjnego, wychowania integralnego w rodzinie. Jak pisze Autor, książka ta skierowana jest także do szerokiego grona odbiorców zainteresowanych problematyką rodzicielstwa, niezamierzonej bezdzietności, autokreacji do rodzicielstwa adopcyjnego. Wśród adresatów, do których kieruje swą książkę, wymienia: pedagogów, psychologów, pracowników socjalnych, terapeutów rodzinnych, prawników, coachów (Wąsiński, 2018, s. 30).

W recenzowanej pracy Arkadiusz Wąsiński prezentuje własną koncepcję autokreacji małżonków na gruncie integralnej koncepcji człowieka. Rozważania obejmują szersze konteksty: antropologiczny, aksjologiczny i egzystencjalny. Czytelnik dostaje do ręki książkę ważną, dotykającą aktualnych, niezwykle trudnych, delikatnych aspektów życia. W mojej ocenie publikacja wypełnia pustą przestrzeń powstałą pomiędzy rynkiem wydawnictw naukowych a realiami życia, w której to problem niezamierzonej bezdzietności zaznacza się ludzkimi dramatami. Zaprezentowane tu andragogiczne spojrzenie na problem, ogniskujące się na małżonkach dotkniętych bezdzietnością, wychodzi poza dominujące przestrzenie dyskursu o adopcji, jej uwarunkowaniach prawnych, środowiskowych, a nade wszystko wykracza poza dyskurs o sytuacji dziecka w procesie adopcyjnym. Tymczasem w recenzowanej pozycji uwaga jest skupiona na osobach dorosłych, znajdujących się w sytuacji granicznej,

które muszą uporać się z czymś, co w znaczący sposób dotyka ich samych, ich poczucie wartości, tożsamość, ale także wpływa na ich relacje małżeńskie czy dalsze plany życiowe. Przyjętą andragogiczną perspektywę szczególnie podkreśla wykorzystana przez autora kategoria autokreacji, którą szeroko opisuje, a która, jego zdaniem, jest warunkiem otwarcia się małżonków bezdzietnych na rodzicielstwo adopcyjne.

W książce mocno zaznacza się podejście do rodzicielstwa adopcyjnego respektujące wielowymiarowość ludzkiej egzystencji i jego ścisły związek z autokreacją. Autor w rozważaniach swych przyjmuje antropologiczne przesłanki refleksji pedagogicznej, sytuujące w centrum rozważań *człowieka jako osobę świadomą swej niezbywalnej i nieredukowalnej godności, a także sprawczości pozwalającej na świadome, rozumne i odpowiedzialne kierowanie własnymi wyborami i czynami mającymi istotne znaczenie egzystencjalne* (Wąsiński, 2018, s. 22).

Swój zamysł badawczy Autor przedstawia we *Wprowadzeniu*, w którym uważa, iż autokreacja do rodzicielstwa adopcyjnego ma charakter pedagogiczny, podkreśla bowiem znaczenie intencjonalnego rozstrzygnięcia i działania małżonków: *autokreacja jako intencjonalne przekraczanie siebie ku osiągnięciu gotowości do rodzicielstwa adopcyjnego, a tym bardziej rodzicielstwo jako rzeczywistość trwania i ciągłego rozwijania relacji z dzieckiem, z założenia dotyczą małżonków, których doświadczenie bezdzietności nie jest następstwem ich świadomego wyboru, lecz trudnego do przewidzenia zrzędzenia losu sprzecznego z ich wolą realizowania się w rodzicielstwie* (Wąsiński, 2018, s. 21). Dynamizm natury ludzkiej, jak pisze Autor, nadaje autokreacji do rodzicielstwa adopcyjnego walor pedagogiczny: *wiąże się zarówno z aspektem osobowej formacji (samowychowania) małżonków, którzy na podłożu zreflektowania biograficznego i agatologicznego dostrzegają sens własnego życiowego wyzwania, jak i z aspektem wychowawczo-opiekuńczym, utożsamianym z pragnieniem stworzenia dziecka środowiska rodzinnego i otoczenia go dbałością i troską wychowawczą o wielostronny rozwój* (Wąsiński, 2018, s. 23). Wobec powyższego, nakreślony przez Autora przedmiot zainteresowań, związany z wielowymiarowym charakterem rodzicielstwa adopcyjnego rozpatrywanym w kontekście autokreacji małżonków doświadczających niezamierzonej bezdzietności, odsłania się jako oryginalny i ważny obszar badawczy, który poddany został w recenzowanej pracy analizie teoretycznej. Podstawowy problem badawczy zawarty został w pytaniu *Jaką rolę odrywa autokreacja małżonków bezdzietnych w dążeniu do spełnienia się w rodzicielstwie adopcyjnym* (Wąsiński, 2018, s. 26). Celem, jaki postawił sobie Autor, było ukazanie istoty odrębności i współlistnienia dwóch odrębnych (w znaczeniu formalnym) rzeczywistości, jakimi są rodzicielstwo adopcyjne i autokreacja, jak też zaprezentowanie ich pedagogicznego znaczenia w dążeniu małżonków do osiągnięcia pełni człowieczeństwa. Uważam, że cel ten został zrealizowany z dużym rozmachem. W sposób przekonujący i konsekwentny Autor w swych rozważaniach podkreśla, iż autokreacja jest traktowana jako warunek konieczny do osiągnięcia pełni rodzicielstwa adopcyjnego. Ścisłe współlistnienie tych dwóch rzeczywistości (autokreacji i rodzicielstwa adopcyjnego) przedstawione zostało w trzech odsłonach.

Odsłona pierwsza odnosi się do *wieloaspektowego charakteru autokreacji człowieka, refleksji wokół jej pedagogicznych przesłanek i znaczenia, oraz autorskiej propozycji całościowego podejścia do autokreacji* (Wąsiński, 2018, s. 27). Treść tychże rozważań zaprezentowana została w rozdziale pierwszym, zatytułowanym *Autokreacja w ujęciach interdyscyplinarnych i ujęciu pedagogicznym* (s. 33–113).

Druga odsłona odnosi się do etapów przeżywania sytuacji granicznej – w tym przypadku są to: *przeżywanie doświadczenia niezamierzonej bezdzietności, transcendowanie biologicznego wymiaru płodności w kontekście osobowego charakteru ludzkiej egzystencji, odkrywanie istoty rodzicielstwa adopcyjnego poprzez otwarcie się i uznanie wartości osoby, które konstytuują rzeczywistość rodzicielstwa jako przestrzeń osobowego spotkania rodzica i dziecka* (Wąsiński, 2018, s. 27). Rozważania ujęte zostały w trzech rozdziałach, odpowiednio odnoszących się do kolejności wymienionych powyżej etapów: *Egzystencjalne wymiary doświadczenia niezamierzonej bezdzietności* (rozdział 2, s. 115–171), *Aksjmosfera małżonków jako podstawa otwarcia się na rodzicielstwo adopcyjne* (rozdział 3, s. 173–233), *W stronę mentalnego przekroczenia granicy (nie)płodności biologicznej* (rozdział 4, s. 235–271).

Trzecia odsłona przedstawia pedagogiczny sens osobowej autokreacji w świetle wielowymiarowego rodzicielstwa adopcyjnego. Treść tych rozważań składa się na ostatni, piąty rozdział niniejszej książki, zatytułowany *Autokreacja do wielowymiarowego rodzicielstwa adopcyjnego z perspektywy pedagogiczno-antropologicznej* (s. 273–347).

Niewątpliwym walorem tej książki jest przejrzysta i klarowna struktura odzwierciedlająca uporządkowaną logikę wywodu Autora, jak też wnikliwość i jasność rozważań. Nie jest to jednak prosty i lekki tekst, bowiem język, którym posługuje się Autor w recenzowanej książce jest odzwierciedleniem jego głębokiej erudycji i wrażliwości zarazem. Rozważania prezentowane w poszczególnych rozdziałach są bardzo treściwe, zarówno pod względem odniesień do innych autorów i ich opracowań, jak i własnych spostrzeżeń, uwag, propozycji. Szczególnie widoczne w mojej ocenie jest to w rozdziale pierwszym, gdy Autor formułuje własną propozycję ujmowania autokreacji, poprzedzoną dogłębną analizą wielu perspektyw, jak też w rozdziale piątym, gdy prezentuje autorskie modelowe podejście do wielowymiarowości rodzicielstwa adopcyjnego w perspektywie autokreacji małżonków ujmowanej całościowo. Zdaniem Arkadiusza Wąsińskiego, autokreacja do rodzicielstwa adopcyjnego rozpoczyna się już na etapie preparentalnym. Rozpatrywana w ujęciu całościowym, według Autora, widoczna jest we wszystkich jej komponentach: samo-realizacyjnym i samotranscendentym, w transformatywnym uczeniu się biograficznym, w autoformacyjnym kierowaniu rozwojem osobowym, jak też w samokształtowaniu *ja* rodzica adopcyjnego w horyzoncie agatologicznym i aksjologicznym (Wąsiński, 2018, s. 104). Natomiast modelowe podejście do wielowymiarowości rodzicielstwa adopcyjnego (biologicznego także), zaproponowane przez Autora, prezentuje strukturę wymiarów konstytuujących rzeczywistość bycia rodzicem: przeżywanie siebie w perspektywie rozpoznawalnych własnych możliwości związanych z przekazaniem życia innemu człowiekowi oraz zrodzenia z siebie osoby,

afirmatywny stosunek do relacji z dzieckiem zarówno biologicznym, jak i adopcyjnym, uczenie się rodzicielstwa w świetle praktyki opiekuńczo-wychowawczej, rozumiejący wgląd w rzeczywistość własnego rodzicielstwa w horyzoncie agatologicznym i aksjologicznym, jak też odkrywanie sensotwórczego charakteru rodzicielstwa i miłości rodzicielskiej (Wąsiński, 2018, s. 342, 351).

W mojej opinii prezentowane rozważania w znaczący sposób rozbudowują andragogiczny dyskurs o rozwoju człowieka dorosłego, stawaniu się i przekraczaniu siebie, wartościach, relacjach w wychowaniu itp. Pochylenie się przez Autora nad zjawiskiem niezamierzonej bezdzietności w kontekście autokreacji do rodzicielstwa adopcyjnego w mojej ocenie inspiruje do dalszych poszukiwań andragogicznych, które wydają się być niepodjęte czy zaniechane. Jednym z wartych, a nawet koniecznych do podjęcia wątków, sytuujących się w obszarze ról wypełnianych i przeżywanych w dorosłości, jest poznanie sensotwórczego charakteru rodzicielstwa i miłości rodzicielskiej, które zapewne ulegają pewnym przemianom wywołanym powszechnie zachodzącymi w płynnej nowoczesności zmianami, a które być może postrzegamy stereotypowo, schematycznie, nieaktualnie. W tym kontekście nie sposób nie zauważyć ważnego przekazu pedagogicznego, który w mojej ocenie stanowi niezbywalną wartość tej książki. Ten przekaz to swego rodzaju optymizm, którym obdarzeni mogą się poczuć ci czytelnicy, których tytułowy problem niezamierzonej bezdzietności dotyczy, jak też i ci, którzy zechcą po lekturze książki zweryfikować swoje poglądy. Jednym i drugim niech myślą przewodnią będzie fragment:

Przyjęcie osobowej perspektywy rozumienia płodności prowadzi do stwierdzenia, że sukces prokreacyjny nie jest warunkiem koniecznym do autentycznego bycia rodzicem. W tym kontekście zarówno sukces, jak i niepowodzenie prokreacyjne, choć są istotnymi doświadczeniami biograficznymi na drodze do rodzicielstwa, nie dodają ani też nie ujmują człowiekowi jako osobie wartości [...] Rodzicielstwo rozpatrywane w wymiarze noologicznym wykracza poza biologiczny aspekt zdolności przekazania życia człowiekowi i wiąże się ze zdolnością do zrodzenia z siebie osoby, co stanowi w integralnym rozumieniu koncepcji człowieka niepodważalną wartość daru z siebie. A zatem fakt niepowodzenia prokreacyjnego nie czyni człowieka osobą niezdolną do spełnienia w rodzicielstwie oraz miłości rodzicielskiej (Wąsiński, 2018, s. 338).

Dane do korespondencji:

dr Agnieszka Majewska-Kafarowska

Uniwersytet Śląski

Wydział Pedagogiki i Psychologii

ul. Grażyńskiego 53

40-007 Katowice

e-mail: agnieszka.majewska-kafarowska@us.edu.pl